

inaequales cum organo auctore P. Angelico Hribar o. s. Fr. in memoriam jubilei XXV annorum sacerdot. Labaci 1892. Sumptibus et literis Rudolphi Milic. — Cena 50 kr.

Po dolgem presledku nas je razveselil občepriljubljeni skladatelj s kaj lepim delom. Podal nam je „mašo“, ki priča o temeljitih študijah in velikem napredku skladateljevem. Spisana je v lepem cerkvenem slogu, prijetno menjaje homofonijo s polifonijo, a kljub umetnim emitacijam ni težka. Sploh se odlikuje skladatelj pri svojih skladbah s tem, da poleg lepe

harmonizacije ne zanemarja melodije; zato se pa v nas kaj rade pojó.

Dovoljujem si omenjati, kaj piše naš mojster „Nedved“ o tej „maši“: „Die Messe ist eine modern angelegte Composition, nicht schwer und am würdigen Ausdruck und Ernst durchaus festhaltend“. — Te besede merodajnega umetnika oprostite nas vsake daljne razprave. Da bi nas skladatelj še večkrat razveselil s kakim delom! (Kdor kupi pet iztisov vkup, kar je vsekakor potrebno, ker posamezni glasovi niso posebe natisnjeni, dobi jih nekoliko ceneje.) Jos. Maier.

Listek.

Listi slovenskega pesimista.

XIV.

Gospod urednik! Težko, težko sem prestopil s svojimi „listi“ usodno število trinajst. Saj še ljudstvo misli, da izmed družbe trinajsterih, jeden umrje tisto leto. Preiskaval ne bom, koliko je resnice v tem, ker bi naposled najbrže ne dosegel ničesar. Danes imajo svojo moč tudi sofizmi, s temi pa senecem boriti: 1. ker nisem „akademično“ izobražen, 2. ker nimam časa.

Oni filozof, ki je učil, da se ekstremi dotikajo, pač ni bil prazne glave. Saj se v poslednji dobi tako ponasamo z načelnostjo. Vse, vse je načelno, in nekateri mislijo — menda v svoji veliki načelnosti, — da je načelna celo nenačelnost; zato je marsikaj narobe.

Nedavno so nas v Ljubljani naslikali, namreč slovenske učitelje, na zid kot pravcatega črnega peklenščka, kateremu moli iz vseh rogov in rožičkov Schopenhauerjev pesimizem, Kantovi brezbožni „Ver-nunftskritterji“, Herbartova npravnost zaradi lepšega, in kaj vem še kakšne nemške modroslovske posebnosti. Mi sploh nismo drugo kot z vsemi modernimi zmotami nadičena opora narodno-napredni stranki, in še mnogo drugega, kar pa ni, da bi tukaj ponavljali, ker naš namen je vse drugo kot — razdirati. Na nekem shodu se je celo trdilo, da hodi občevanje med duhovščino in novodobnim učiteljstvom le »actus prudentiae«.

In narod vse to izve, vse to se mu nariše v najživejših barvah, in z gnjevom se obrne od svojega učitelja, modernega — brezverca.

Gospod urednik! Tukaj srce krvavi, to je prehu-do. Tega nismo zaslužili. O izjemah ne moremo govoriti; trdimo pa lahko, da je masa slovenskega učiteljstva eminentno katoliškega mišljenja.

Mi smo sinovi slovenskega naroda, naroda trpina, ki je bolj kakor marsikateri naših mogočnih sosedov prelival kri za sveto vero; mi smo sinovi onega naroda, ki si je lahko in z vso pravico nadel priimek »antimurale christianitatis«. Kdor se tega ne zaveda, ne zaveda se v pravem zmislu svoje narodnosti.

Očitajo nam, da smo vzgojeni po protikatoliških načelih. Tega danes ne bomo razmotrivali; da pa kdo sovraži otroke svojega nasprotnika za to, ker jim je nasprotnik oče, dvomim, da se to strinja s pravo načelnostjo. Vi g. urednik veste, kako radi smo listkarji subjektivni, in vendar jaz trdim, da se sovraštvo do otrok zastran očeta ne more zmašiti v nobeno rubriko načelnosti.

Tako je tudi z nami, ki smo vzgojeni (če smo res!) po Herbart-Lindnerjevih načelih.

Mnogo je danes učiteljev po Slovenskem, tudi pisec teh vrstic je med njimi, katerim je bil svoje dni na pripravniški ravnatelj in učitelj v vzgojeslovji v didaktiki častljiv starček duhovnik, ki niti ni dovolil, da bi gojenci čitali kakšno drugo razpravo iz dušeslovja ali občne pedagogike kakor njegova predavanja. Vendar smo i mi učenci brezverske šole, a tega ni kriv ravnatelj niti mi sami.

Nesrečna politika nas razdvaja, spodkopava veljavo na obeh straneh. Žalibog, da se danes vse meri na političnem mišljenju, vse, vse, in vsled ljube mode tudi načelnost.

Stalna, iskrena bodi ljubezen do domovine. Tako ljubezen gojimo v mladih srcih, tako ljubezen budimo med narodom, tako ljubezen kažimo v dejanjih, naj se politika obrača kakor hoče po vetru.

Kar vidim, da narodu škoduje, odvrčam in zatiram, kar pa mislim, da koristi, gojim in priporočam, pridi makar od iste, mojemu mnenju nasprotne politične stranke. Absolutno dobro je samo jedno, kakor je tudi resnica samo jedna.

Povsod treba uvažati »pro« in »contra« razloge, in le kdor tako ravna, boči resnico od sofizmov.

Kam torej se obrni slovenski učitelj, h kateri stranki?

Danes se trdi kar na vse pretege, da smo preučeni, naše misli hite preveč za višjo izobrazbo; jutri že drugi dokazuje in se zaganja v nas, češ: nedostajate Vam temeljitosti, od vsakega predmeta veste nekaj, od vsega skupaj nič.

Torej kam?

»In jaz se na robu ne ganem,
Viharju klubujem, ostanem
Ko v steno valovje, usode vihar
Ob mé se zaganja;
A duh se ponosni ne klanja«.

Tudi kdor je res pogledal v kako knjigo, ki ni pisana v katoliškem duhu, in kdor je že premišljeval o vsebini in načelih takega dela (od neke strapi se nam kar naravnost odreka sposobnost za slično početje) ali se jih mora tudi oprijeti. To bi se reklo »jurare in verba magistri«, česar pa o samostojno mislečem človeku ne morem trditi.

Noben človek ni preveč izobražen; dokler potrebuje kruha, toliko časa tudi uka. V vsakem stanu je pa bilo in je tako, da pomeni mirovanje že zastanek.

Seveda mislin napredek po prej omenjenih nazorih.

Ne vpriči neutemeljenega sovraštva do kake osebe nasprotujem njenim naukom, marveč za to, ker samostojno izprevidim, da so ti nauki v kakoršnem koli oziru narodu škodljivi. Ni ga pa človeka pod solncem,

da ne bi imel kedaj kakšne dobre misli. Tako dela prava načelnost.

Kdor hoče biti načelen v svojih delih, mora biti najprej samostalen v misljenji. Tisto slepo lovljenje sem in tja, kaj veli ta, kaj oni, jaz verujem bolj temu, drugi onemu, tako ni nič. Samostalnost je sicer draga reč, tudi ni povsod in vsakemu ljuba, a posamezniku zelo koristna. Kjer ni stalnosti v mislih, tudi ni stalnosti v nazorih, in ker ni v teh jedinstva, tam ni — nič. Seveda če je namestu solnčno čistih vzorov nič, potem je tudi tam, kjer pričakujemo uresničene videti večne ideale — nirvana.

Torej v naši dobi, ko hoče biti vse načelno, načelno tudi zabavljanje, da so učitelji krivi neuspehov v šoli, dasi smo oni dan slišali, za koliko tisočakov šolskih kaznij je zamudila iztirjati neka šolska oblast, bodi nam načelo, da se vadimo misliti samostojno, če to Petru ali Pavlu ugaia ali ne.

Gospod urednik! Nadejam se, da to povzdigne ugled našega stanu, da se ugledajo nenačelna nasprotstva, tako misli načelno ne Schopenhauerjeve »sorte«
pesimist.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Iz deželnege zbora kranjskega.) V drugi seji dne 15. kinovca je poročal poslanec Klun v imeni finančnega odseka o računskem sklepu normalnošolskega zaklada za l. 1891.

Rednih dohodkov je bilo l. 1891, prištevisi zastanke koncem leta, skupaj 203.091 gld. 31 kr., odštevši zastanke pričetkom l. 1891. z 22.312 gld. 83 kr., znaša pokritje za l. 1890. skupaj 180.777 gld. 48 kr., v primeri s proračunjenim pokritjem 173.244 gld. znaša torej pokritje več 7534 gld. 48 kr. Izredni 126.696 gld. 87 kr. v primeri s proračunjenimi 136.602 gld. manj za 9.905 gld. 13 kr. Skupni dohodki s prištevitimi zastanki koncem leta so bili 329.788 gld. 18 kr. in po odšteti zastankih pričetkom leta 307.478 gld. 35 kr. v primeri s proračunjenim pokritjem za 2.370 gld. 65 kr. manj. Skupni stroški s prištevitimi zastanki koncem leta 335.426 gld. 86½ kr., odštevši zaostanke 303.729 gld. 70½ kr. v primeri s proračunjenim pokritjem manj za 6.126 gld. 29½ kr. Glede gospodarjenja z zakladom je opaziti: Pri dohodkih je bilo v rednih naslovih mimo proračuna skupaj 7.534 gld. 48 kr. več uplačanih, pri troških pa v rednih naslovih skupaj 6.126 gld. 29½ kr. manj izplačanih, tedaj 13.690 gld. 77½ kr. faktičnega prihranka. V pokritje primankljeja pri normalnošolskem zakladu je bilo v deželnem zakladu proračunjenih 136.602 gld., potrebovalo se je pa samo 126.696 gld. 87 kr. torej manj za 9.905 gld. 13 kr. Ako se primerjajo prihranki v gospodarjenji z zakladom z 13.660 gld. 77½ kr. s prihranki v gospodarjenji z gotovino z 9.905 gld. 13 kr., se dobi prebitka v zakladnem gospodarjenji

za 3.755 gld. 64½ kr., za katero svoto se je tudi končno čisto premoženje pomnožilo proti onem minulega leta. Razkaz skupne imovine kaže za l. 1891. skupnega premoženja 120.315 gld. 39 kr. ali po odšteti dolgovih 34.958 gld. 81½ kr., čistega premoženja 85.356 gld. 57½ kr., katero se je proti onem konci l. 1890. zveksalo za 3.755 gld. 64½ kr.

Računski sklep se potrdi in stanje imovine vzame na znanje.

Isti poslanec poroča dalje o gospodarjenji s kranjskim učiteljskim pokojninskim zakladom za l. 1891.

Skupnih dohodkov je bilo: Pričetnih zastankov 4.759 gld. iz novega nakazano 1.378 gld. 42 kr., za tekoče leto (1891) 55.682 gld. 27 kr., skupaj 61.918 gld. 69 kr., opravljeno 56.393 gld. 69 kr. zastanki koncem 1891. leta 5.426 gld. Skupni stroški: Pričetni zastanki 1.849 gld. 2½ kr., za tekoče leto 23.855 gld. 50 kr., skupaj 25.704 gld. 52½ kr., opravljeno 24.144 gld. 29 kr., zastanki koncem leta 1560 gld. 23½ kr. Primerjaje troške z dohodki se kaže: Končno čisto aktivno imetje 36.115 gld. 16½ kr., končni blagajnični ostanek 32.249 gld. 40 kr., končni aktivni zastanki 3.865 gld. 76½ kr. Primerjaje pričetno stanje s 35.058 gld. 3 kr. se kaže pomnožitev imetja za 1.057 gld. 13½ kr., pomnožitev blagajničnega ostanka 156 gld. 14½ kr. in pomnožitev čistih zastankov 900 gld. 99 kr. Doneski deželnege zaklada v pokritje primankljeja pri učiteljskem pokojninskem zakladu so bili za l. 1891. proračunjeni na 16.004 gld.; potrosilo se pa je 13.400 gld. torej v primeri s proračunom manj za 2.904 gld. Proračun kaže skupno potrebačno